

„Teologia i Moralność” Tom 12 (2012)

Po co ślub kościelny?

MAREK BABIK

Obraz sporu o wizję małżeństwa i rodziny oraz o kształt wychowania prorodzinnego w głównych prądach myślowych przełomu XIX i XX wieku

Podstawowym celem niniejszego opracowania jest próba scharakteryzowania głównych nurtów światopoglądowego sporu dotyczącego wizji małżeństwa i rodziny oraz wychowania prorodzinnego przełomu XIX i XX wieku. Autor ogranicza się do zaprezentowania pięciu zasadniczych nurtów: „naturalizmu” Spencera, eugeniki, maltuzjanizmu, socjalizmu oraz chrześcijaństwa. Jako materiał źródłowy wykorzystano polskojęzyczne publikacje z tego okresu dotyczące wychowania seksualnego oraz encykliki Leona XIII i Piusa XI. Teksty te wyznaczają jednocześnie ramy czasowe badanego okresu na lata 1880-1930.

Słowa kluczowe: eugenika, wychowanie seksualne, edukacja seksualna, wychowanie prorodzinne, Leon XIII, Pius XI, historia wychowania seksualnego w Polsce, F.W. Foerster, H. Spencer, maltuzjanizm, T.R. Malthus

MIECZYŚLAW OZOROWSKI

Naturalne i nadprzyrodzone argumenty za zawarciem małżeństwa kościelnego

W niniejszym artykule zostały przedstawione dwa rodzaje argumentów za zawarciem związku małżeńskiego: naturalne i nadprzyrodzone. W porządku naturalnym najważniejsze jest: przekazywanie życia; pewnego rodzaju wzajemne życiowe wsparcie małżonków oraz porządek społeczny. Argumenty dotyczące sfery nadprzyrodzonej mogą być kierowane zasadniczo tylko do ludzi wierzących. Mają one charakter obietnic Bożych i zachęty duchowej związanej z rozwojem miłości jako daru Bożego, dojrzewaniem seksualności oraz radością posiadania dzieci, trwałością, wiernością i zaufaniem w związku małżeńskim, nauką przebaczenia i rozkwitem wolności małżeńskiej. Treść argumentów pozostaje od wieków taka sama, być może trzeba szukać nowych form przekazu, zgodnie z zasadami nowej ewangelizacji.

Słowa kluczowe: małżeństwo, przyczyny zawarcia małżeństwa, przekazywanie życia, seksualność, rozwój duchowy małżonków, trwałość małżeństwa, wierność małżeńska

ANDRZEJ PRYBA

Znaczenie i wartość sakramentalnego małżeństwa

Małżeństwo to wspólnota mężczyzny i kobiety, związanych ze sobą specyficzną, charakterystyczną dla nich więzią, polegającą na wolnym i nieodwołalnym darze z siebie. Wspólnota ta jest trwała, zobiektywizowana oraz otwarta na przekazywanie życia. Jest ona dziełem i darem Boga. To dzięki Jego zamysłowi małżeństwo i rodzina ma transcendentną z Nim relację. Dokonuje się to w czasie zawierania sakramentalnego przymierza małżeńskiego. To wówczas małżonkowie zapraszają Boga do swojego życia, co skutkuje działaniem Ducha Świętego w duszach nowożeńców oraz jest szczególnym zaproszeniem ze strony Jezusa do Jego naśladowania, tak by życie małżeńskie dojrzewało do świętości w codzienności.

Małżeństwo sakramentalne ma głęboki sens i znaczenie dla jakości życia małżonków, dla wspólnoty Kościoła, jak również dla społeczeństwa. Stąd też wydaje się niezwykle istotne odkrywanie na nowo bogactwa sakramentu małżeństwa i proklamowanie go.

Słowa kluczowe: małżeństwo, sakrament małżeństwa, rodzina, miłość, łaska

URSZULA DUDZIAK

Ślub kościelny wymogiem miłości

Celem niniejszego artykułu jest odpowiedź na pytanie, czemu służy ślub kościelny. Dla dojrzałych w wierze i miłości katolików zrozumiałe jest, że rozpoczyna on nową małżeńską drogę, będąc przymierzem zawartym na całe życie. Realizacja celów małżeństwa takich, jak: wzajemna miłość, doskonalenie się i uświęcenie, przekazywanie życia i wychowanie dzieci poprzez własny przykład w pełni możliwa jest po ślubie kościelnym. Wobec wielu wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń więzi małżeńskiej i rodzicielskiej nieodzowna jest pomoc łaski Bożej. Liczne negatywne następstwa „zabawy w miłość” wyrażającej się we współżyciu seksualnym poza kontekstem małżeństwa i płodzeniu dzieci poza kontekstem rodziny oraz zjawisko konkubinatów ujawniają potrzebę zintensyfikowania działań wychowawczych. Dotyczy to zwłaszcza wychowania religijnego w aspekcie sakramentologii, liturgiki, moralności, a także przygotowania do życia w małżeństwie i rodzinie, wychowania do miłości i odpowiedzialnego rodzicielstwa.

Słowa kluczowe: miłość Boża, powołanie do miłości, ślub kościelny, przysięga małżeńska, nierozzerwalność, rozwiązłość, konkubinaty

ANDRZEJ BOHDANOWICZ

Sakramentalne przymierze małżeńskie

Wedle przekonania Kościoła małżeństwo chrześcijan jest sakramentem. Od momentu zawarcia małżeństwa sakramentalnego wszystkie inne więzi są mniej ważne od więzi z małżonkiem. Jedność i nierozzerwalność małżeństwa płynąca z miłości oblubieńczej Chrystusa do Kościoła czyni także małżeństwo znakiem sakramentalnym. Szczęśliwe małżeństwo i trwała rodzina to zdecydowanie najlepsze, najbardziej korzystne, miejsce na tej ziemi dla dzielenia się miłością, dla tworzenia klimatu bezpieczeństwa, dla radosnego wychowania dzieci, dla wspólnego dorastania do świętości.

Słowa kluczowe: małżeństwo, miłość małżeńska, sakrament

PAWEŁ BORTKIEWICZ

Analiza etyczna przysięgi małżeńskiej

Artykuł podejmuje próbę analizy etycznej słów przysięgi małżeńskiej wypowiedzianej przez małżonków w liturgii sakramentu małżeństwa. Analiza ta jest ukazana na tle słów ślubowania w ceremonii cywilnej, wzbogacanej nowymi treściami. Rzetelne odczytanie słów przysięgi małżeńskiej w liturgii katolickiej pozwala odkryć personalistyczny wymiar człowieka i jego miłości. Szczególnie zaś kreśli obraz człowieka jako istoty powołanej z daru miłości darmowego i osobowego Dawcy. Jest to obraz człowieka, który może zarazem spełnić siebie poprzez bezinteresowny dar z siebie samego.

Słowa kluczowe: sakrament małżeństwa, przysięga małżeńska, antropologia, miłość, dar

Wychowawcze znaczenie homilii ślubnej

We współczesnym społeczeństwie istnieje tak wiele małżeństw, które się rozpadło, że można mówić o prawdziwym problemie społecznym. Teoretyczne i praktyczne kontestowanie nierozzerwalności małżeństwa we współczesnym społeczeństwie jest problem i wyzwaniem dla Kościoła, albowiem nawet wielu katolików żyje w partnerstwie bez sakramentalnych więzi i zobowiązań. Ponadto wielu młodych katolików nie znajduje wystarczająco dużo motywacji do podjęcia decyzji o sakramentalnym małżeństwie.

Jedną z przyczyn tego stanu jest „mentalność recyklingowa” współczesnego społeczeństwa. Zgodnie z nią, łatwiej jest zmienić partnera w życiu aniżeli dbać o naprawę zaburzonych relacji we własnym małżeństwie. Rozwody są nie tylko społecznie akceptowane, ale też bardzo łatwe do uzyskania, mimo iż pociągają one za sobą niemałe konsekwencje materialne. Pozytywną cechą współczesnego społeczeństwa jest uczenie się przez całe życie, obejmujące również edukację i wychowanie religijne. Jednym zaś ze środków wspierających proces edukacji i wychowania religijnego jest homilia ślubna. Jest ona adresowana do wszystkich uczestników uczty. Sondaże organizowane przez Stolicę Apostolską wykazują, że wierni bardzo cenią sobie homilie, które słyszą podczas liturgii. Kaznodzieje nie powinni ignorować tego zapotrzebowania, które jest szansą oddziaływań wychowawczych. Obowiązkiem kapłanów działających w duszpasterstwie jest odpowiadanie na prawo wiernych do duchowego pokarmu. Wspaniałą okazję w tym zakresie stwarza także homilia ślubna. Jest ona doskonałą okazją do promowania katolickiej wizji małżeństwa i rodziny. Wyraża rzeczywistą troskę Kościoła o małżeństwo i rodzinę, a także szacunek wobec tych wszystkich, którzy doświadczają problemów. Zarówno treść, jak i forma homilii odgrywa rolę edukacyjną i wychowawczą wobec małżonków oraz ich gości, wśród których wielu boryka się z problemami życia małżeńskiego i rodzinnego.

Słowa kluczowe: homilia, ślub, wychowanie, małżeństwo, rodzina

IWONA ZIELONKA

Małżeństwo w kontekście nowej ewangelizacji

Istotą nowej ewangelizacji ma być doprowadzenie współczesnego człowieka do osobistego spotkania z Osobą Jezusa Chrystusa. Nowa ewangelizacja jest wyraźnym wezwaniem, by Kościół powrócił do swoich korzeni, by jego członkowie wybrali chrześcijaństwo jako styl życia. Musi to być ich osobisty wybór. W liście ogłaszającym Rok Wiary Benedykt XVI podkreśla, że „znajomość treści wiary jest istotna, by wyrazić swą zgodę, to znaczy, aby w pełni, rozumem i wolą, przyjąć to, co proponuje Kościół”. O czym papież mówi? Wielu katolików mówi o sobie: „jestem wierzący, ale niepraktykujący”, tymczasem mamy dziś fenomen osób praktykujących niewierzących. Wierzących w Boga, ale niewierzących Bogu. Niewierzących, że życie w Nim i z Nim da im szczęście i pełnię życia. Istotą chrześcijaństwa jest bowiem osobowa relacja z Bogiem. Bycie uczniem Chrystusa nie jest czymś abstrakcyjnym ani tytułem naukowym, który można uzyskać, ale formą życia, która ujawnia się przede wszystkim w relacjach.

Wiara, o której dziś mówimy, jest w dużym procencie martwa. Dlaczego, mimo naszej służby, zaangażowania i działań duszpasterskich, ludzie nie nawracają się, a nawet odchodzą od Boga i Kościoła? Rodzina stanowi szczególne miejsce ewangelizacji: „rodzinę, podobnie jak Kościół, należy uważać za pole, na które przynosi się Ewangelię i z którego ona się rozkrzewia. Dlatego w łonie rodziny, świadomej tego zadania, wszyscy jej członkowie ewangelizują, a także podlegają ewangelizacji. To właśnie w rodzinie odbywa się – ten sam, co w Kościele – proces ewangelizacji: świadectwo, przepowiadanie i sakramenty”. Społeczeństwo, Kościół tworzą rodziny, stąd Nowa Ewangelizacja dotyczy przede wszystkim Rodziny. Ona jest najważniejszą troską Nowej Ewangelizacji. Musimy patrzeć w przód, zobaczyć Kościół za 20, 30 lat. Od tego, jak dziś będziemy budować, będzie zależał obraz

Kościół następných pokoleń. Wielki nakaz Jezusa, skierowany do swoich uczniów: „Idźcie i głóście Ewangelię” (Mk 16,15) rozbrzmiewa także pośród „kościół domowego”, który jest ewangelizowany, jak i ewangelizujący? Nakaz ten przynagła do działania!

Słowa kluczowe: małżeństwo, nowa ewangelizacja, wiara, wielki nakaz, Rok Wiary

ANNA BŁASIAK, EWA DYBOWSKA

Ślub kościelny. Dlaczego nie? Pedagogiczno-psychologiczne aspekty pracy nad sobą w czasie przygotowania do małżeństwa i w małżeństwie

Mimo wielu sprzecznych faktów młodzi ludzie dzisiaj nadal uważają rodzinę za jedną z najważniejszych wartości, przynajmniej na poziomie deklaracji. Trening natychmiastowości, który oferuje człowiekowi doba ponowoczesności, nie sprzyja przygotowaniu do sakramentu małżeństwa. Sprawia to, że młodzi ludzie uciekają od ślubu. W przygotowaniu do ślubu jako drogi życiowego powołania istotną rolę odgrywa praca nad sobą, która prowadzi do coraz bardziej dojrzałej osobowości. We współczesnym świecie trzeba na nowo docenić okres narzeczeństwa, nadać mu pierwotny sens jako koniecznemu etapowi rozwojowemu. Ma on prowadzić do poznania fenomenu miłości odkrywanoego najpełniej w relacji małżeńskiej. Dlatego pytanie o ślub kościelny pozostaje aktualne.

Słowa kluczowe: ślub kościelny, narzeczeństwo, małżeństwo, fenomen miłości, dojrzałość osoby, życie małżeńskie

FRANCISZEK JABŁOŃSKI

Ślub kościelny. Jak przygotować? Pastoralne działania formacyjne wobec narzeczonych w archidiecezji gnieźnieńskiej.

Celem niniejszego opracowania było ukazanie sprawdzonych form przygotowania do sakramentu małżeństwa w archidiecezji gnieźnieńskiej oraz przedstawienie ich mocnych i słabych stron. Punktem wyjścia do rozważań na temat ślubu kościelnego jest nauka Kościoła o przygotowaniu do ślubu zawarta w dokumentach Papieskiej Rady ds. Rodziny oraz w wypowiedzi Benedykta XVI.

Omówiono zarówno: „parafialną pedagogizację rodziców”, odnowienie przyrzeczeń małżeńskich, modlitwę całej wspólnoty parafialnej za małżonków oraz o przyszłe powołania do sakramentu małżeństwa, promocję błogosławionych małżonków, jak i katechezę parafialną dla młodzieży ponadgimnazjalnej oraz przygotowanie bezpośrednio.

Jako fakultatywną propozycję dla narzeczonych w archidiecezji przedstawiono tzw. „Weekendy dla narzeczonych”.

Słowa kluczowe: nowe metody, sakrament małżeństwa, archidiecezja gnieźnieńska, formacja przedmałżeńska, weekendy dla narzeczonych

ADAM JÓZEF SOBCZYK

Kierownictwo duchowe i poradnictwo rodzinne. Możliwości ich wspólnego zastosowania w trakcie rekolekcji dla rodzin

Jedną z form opieki świadczonej przez Kościół współczesnej rodzinie jest pomoc w ramach rekolekcji dla rodzin, prowadzonych przez osoby konsekrowane. W ich trakcie możliwa jest zarówno praktyka kierownictwa duchowego, jak i poradnictwo. Sama forma rekolekcji stwarza korzystne warunki do prowadzenia rozmów, zapraszania kompetentnych ludzi i pomocy rodzinom zarówno od strony duchowej, jak i doradczej. Doświadczenie uczy, że równoległe prowadzenie kierownictwa duchowego i poradnictwa jest możliwe. Kreuje jednak potrzebę dobrego przygotowania organizatorów rekolekcji i prowadzących je. Istotne również

wydaje się podkreślenie konieczności kontynuacji pomocy rodzinie również poza czasem rekolekcji. Stwarza to większe szanse osiągnięcia oczekiwanych rezultatów.

Słowa kluczowe: kierownictwo duchowe, poradnictwo rodzinne, małżeństwo, rodzina, rekolekcje dla rodzin

MAREK RYMSZA

Małżeństwo – kryzys czy reaktywacja?

Artykuł omawia uwarunkowania współczesnego kryzysu małżeństwa jako sytuacji szczególnej polegającej na tym, że kwestionowane są wszystkie konstytutywne cechy małżeństwa: jego trwałość, płodność, publiczny charakter oraz to, że jest związkiem dwojga osób różnej płci. Autor uznaje, że mimo wszystko kryzys można starać się wykorzystać jako szansę rozwojową, i kreśli założenia społecznej reaktywacji małżeństwa, uznając że jest ona zadaniem chrześcijan.

Słowa kluczowe: małżeństwo cywilne, małżeństwo sakramentalne, redefinicja małżeństwa, kultura liberalna, instytucja społeczna, chrześcijaństwo, społeczne nauczanie Kościoła katolickiego

STANISŁAW STEFANEK

Strategia duszpasterska biskupa diecezji w odniesieniu do sakramentalnego małżeństwa

Współczesne zmiany obyczajowe oraz towarzyszący im zamęt pojęciowy są w pewnej mierze skutkiem teorii tworzonych na gruncie antropologii i filozofii. Pod ich wpływem wielu młodych ludzi odnosi wrażenie, że szczęście można osiągnąć dzięki wielokrotnemu zmienianiu nie tylko partnerów, ale i płci, a więc dzięki absolutnej wolności. Towarzyszy temu zjawisko współmieszkania i inne formy zakładania domów niby-rodzinnych.

W związku z tym zadaniem Kościoła jest szukanie nowego języka, możliwości porozumienia się, zwłaszcza z osobami, które zostały dotknięte tymi różnymi rewolucjami. Dlatego też Kościół ostatnio powołał do życia watykańską Radę ds. Nowej Ewangelizacji i zaprosił wszystkich do tego dzieła. Ponadto Benedykt XVI ogłosił Rok Wiary. Zmiany dotyczą też formy przygotowania młodych ludzi do sakramentu małżeństwa.

Z praktyki duszpasterskiej wynika, że należy ponownie przemyśleć tematykę kursów, a niejednokrotnie zastępować je indywidualnym przygotowaniem młodych do sakramentu małżeństwa, dzięki czemu możliwe będzie dotarcie do osób obojętnych religijnie.

Słowa kluczowe: sakrament małżeństwa, kursy przedmałżeńskie, nowa ewangelizacja, strategia duszpasterska

MARIA SKRODZKA, PAWEŁ PACHOLAK, ANDRZEJ URBANIAK

Percepcja sakramentalności małżeństwa u narzeczonych

Jedną z form przygotowania narzeczonych do sakramentu małżeństwa są katechezy przedmałżeńskie zalecane w Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin. Najczęściej obejmują one 10-12 katechez podejmujących najważniejsze zagadnienia dotyczące katolickiego małżeństwa i rodziny. W referacie przedstawiono krótką charakterystykę uczestników katechez oraz omówiono treści prezentowane na spotkaniach realizowanych w archidiecezji poznańskiej. Wobec rosnących wskaźników rozpadu związków małżeńskich wskazano na szczególne znaczenie rozumienia sakramentalności małżeństwa. Na podstawie wieloletnich doświadczeń uzasadniono celowość podejmowania w ramach katechez problematyki sakramentalności małżeństwa jako jednego z najważniejszych zagadnień. W ramach pracy dyplomowej

wykonanej na Podyplomowym Studium Rodziny UAM dokonano oceny prowadzonych katechez w kilku parafiach Poznania, potwierdzając w ogólności pozytywny odbiór ich treści oraz formy. Przytoczono część wyników badań ankietowych dotyczących sakramentu małżeństwa i wykazano pozytywne zmiany postaw w odniesieniu do istoty sakramentalnego związku małżeńskiego. W końcowej części referatu sformułowano ogólne wnioski.

Słowa kluczowe: katecheza przedślubna, sakrament małżeństwa, czystość przedmałżeńska, postawy narzeczonych